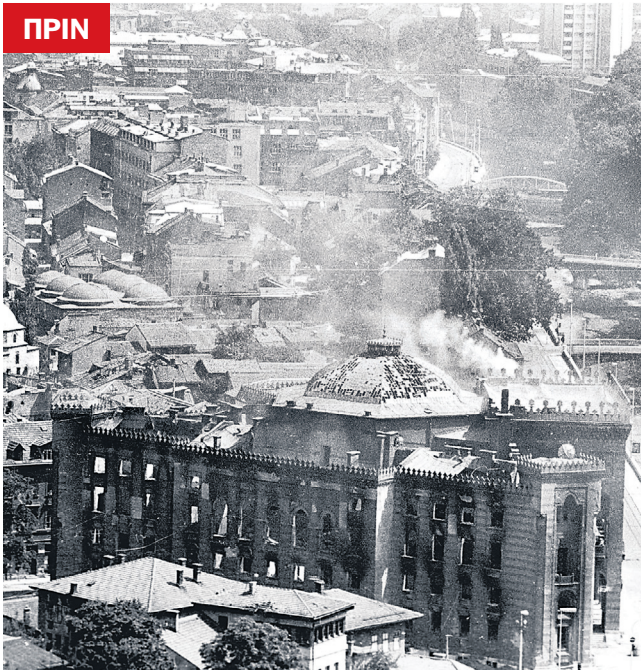

ΠΛΗΘΑΙΝΟΥΝ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΑΤΑΡΑΧΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Βοσνία: Οι παλιές πηλινές κλείνουν, το αύριο τρομάζει

Η Βιτζέτοντσα, η φημισμένη βιβλιοθήκη του Σαράγεβο που καταστράφηκε ολοσχερώς από τα κανόνια των σερβοβοσνιακών δυνάμεων τον Αύγουστο του 1992, χτίστηκε από την αρχή πάνω στα ίδια σχέδια με το πρωτότυπο κτίριο και αυτό το καλοκαίρι θα γίνουν τα εγκαίνιά της.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΛΙΑΚΟΣ
kpliakos@e-typus.com

Το Σαράγεβο, η μαρτυρική πόλη της Βοσνίας που μέτρησε χιλιάδες νεκρούς κατά τη διάρκεια του πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία, αποκτά και πάλι το σύμβολο της πολυεθνικότητάς του. Η Βιτζέτοντσα, η φημισμένη βιβλιοθήκη της πόλης που καταστράφηκε ολοσχερώς από τα κανόνια των σερβοβοσνιακών δυνάμεων τον Αύγουστο του 1992, χτίστηκε από την αρχή πάνω στα ίδια σχέδια με το πρωτότυπο κτίριο και αυτό το καλοκαίρι θα γίνουν τα εγκαίνιά της. Για μια χώρα που διχάστηκε βαθιά και ακόμη προσπαθεί να κλείσει της πληγές του πολέμου, η ιστορική βιβλιοθήκη αποτελεί σύμβολο της εθνικής συμφιλίωσης, που όμως βρίσκει τη Βοσνία σε μια περίοδο κοινωνικών αναταραχών και αμφισβήτησης του πολιτικού και οικονομικού μοντέλου που επιβλήθηκε από τη Δύση με τη συμφωνία του Ντέιτον το 1995.

Η Βιτζέτοντσα, την ημέρα που καταστράφηκε, είχε μεταξύ 1,5 και 2 εκατομμυρίων τόμους της αυστρουγγρικής και οθωμανικής περιόδου και μόλις που σώθηκαν μερικές εκατοντάδες βιβλία που είχαν αποθηκευτεί σε κιβώτια στα υπόγεια. Το ιστορικό κτίριο ήταν το δημαρχείο της

πόλης από το 1896 μέχρι το 1949, όταν μετατράπηκε σε βιβλιοθήκη. Η Βιτζέτοντσα έχει συνδεθεί με μία ακόμη τραγική στιγμή της Σύγχρονης Ιστορίας. Από το κτίριο αυτό βγήκε στις 28 Ιουνίου του 1914 ο αρχιδούκας της Αυστροουγγαρίας **Φραγκίσκος Φερδινάνδος** για να δολοφονηθεί λίγα λεπτά μετά από ένα Σέρβο εθνικιστή. Το γεγονός αυτό θα γίνει η αφορμή για να ξεσπάσει ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος.

«Κράτος Φρανκενστάιν»

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έδωσε χρήματα για την ανακατασκευή της Βιτζέτοντσα αλλά οι περισσότεροι Βόσνιοι θα προτιμούσαν οι Ευρωπαίοι και οι Αμερικανοί να αναμορφώσουν τους όρους του Ντέιτον, το οποίο ναι μεν σταμάτησε τον πόλεμο, έδωσε όμως στο βοσνιακό λαό ένα «κράτος Φρανκενστάιν» που μέχρι το 2009 ήταν υπό επιτροπεία και αποτελείται από τρεις μεγάλες εθνικές οντότητες, Βόσνιους, Σέρβους και Κροάτες (και μερικές μικρότερες), με τρεις προέδρους που εναλλάσσονται στην προεδρία. Η χώρα διαιρείται σε καντόνια με δεκάδες δήμους το καθένα και κάθε καντόνι να έχει τη δική του κυβέρνηση.

Ο χαρκτηρισμός «Φρανκενστάιν» αποδίδει παραστατικά την οργανωτική δομή της χώρας καθώς υπάρχουν 13 κυβερνή-

σεις, με το 60% των εργαζομένων να είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Το σύστημα αυτό, που πλούτισε στη μετά τον πόλεμο περίοδο ξεπουλώντας τις κρατικές εταιρίες από την εποχή της ενιαίας Γιουγκοσλαβίας, που καρπώθηκε την οικονομική βοήθεια που για πολιτικούς λόγους εισέφερε από την Ευρώπη, έχει φτάσει στα όριά του. Η ανεργία είναι στο 27%, η ανεργία των νέων στο 58% (ποσοστά που μοιράζονται ανάλογα σε όλες τις εθνικές οντότητες) και μια μέση σύνταξη 150 ευρώ.

Τον Φεβρουάριο -ταυτόχρονα με τα δραματικά γεγονότα στην Ουκρανία- η Βοσνία έζησε μια μίνι εξέγερση. Η «βοσνιακή άνοιξη», που είχε τα αντίθετα χαρακτηριστικά από την ουκρανική εξέγερση -γι' αυτό και υποβαθμίστηκε από τα μεγάλα διεθνή Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης της Ευρώπης-, μπορεί να κράτησε μόνο μία εβδομάδα αλλά οδήγησε τις κυβερνήσεις σε τέσσερα καντόνια σε παραίτηση και τρομοκράτησε την πολιτική ελίτ.

Το μοντέλο της τριαρχίας που προέκυψε από το Ντέιτον έχει μπλοκάρει την πολιτική εξέλιξη της χώρας καθώς είναι αδύνατο να υπάρξει συμφωνία για συνταγματική μεταρρύθμιση. Το σύστημα επίσης δέχεται σκληρή κριτική καθώς αποκλείει πολίτες από τις άλλες εθνότητες, πλην των τριών μεγάλων, από την εκλογή τους σε πολιτική θέση. ■

Η Ευρώπη φοβάται νέα Ουκρανία

Για περίπου 20 χρόνια, ο φόβος μιας νέας σύγκρουσης υποχρέωσε τις διαφορετικές ενότητες σε ένα συμβιβασμό αλλά οι πρόσφατες ταραχές ταράζουν τα ήληνάζοντα νερά και κάνουν τους Ευρωπαίους και την πολιτική τάξη της χώρας να ξυπνούν από τον λήθαργο και να σκέφτονται ότι ίσως αυτά είναι τα πρώτα σημάδια μιας εξέγερσης τύπου Ουκρανίας. Ο Βρετανός υπουργός Εξωτερικών Ουίλιαμ Χέιγκ, αναφερόμενος στα πρόσφατα γεγονότα, είπε ότι θα πρέπει να είναι καμπανάκι αφύπνισης για την Ευρώπη. Πρόσφατα, ο Ευρωπαίος επίτροπος για τη Διεύρυνση, Στέφαν Φίλε, πήγε στη Βοσνία για επαφές με όλες τις πλευρές, γεγονός που ερμηνεύτηκε ως μια κίνηση που δείχνει πως η Ευρώπη έχει αρχίσει να σκέφτεται την αντικατάσταση του Ντέιτον με τις Βρυξέλλες.

Σ' αυτό θα βοηθήσουν η Κροατία και η Σερβία που ασκούν μεγάλη επιρροή στις εθνικές ομάδες στη Βοσνία. Τον Ιούνιο, στα εγκαίνια της Βιτζέτοντσα, θα γίνει μια γιορτή για την ειρήνη με αφορμή τα 100 χρόνια από την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά θεωρητικά θα μπορούσε να είναι για τον πόλεμο, που στο Σαράγεβο μόνο κόστισε 11.500 ζωές. Τέτοιες φιέστες είναι καλές για τους πολιτικούς και για την τόνωση του εθνικισμού. Τους πολίτες της Βοσνίας όμως έχει αρχίσει να τους απασχολεί περισσότερο το μέλλον τους απ' ό,τι οι πηλινές του παρελθόντος. ■